

Abstrakt: Francisco José Tenreiro a osamostatnění Svatého Tomáše a Princova ostrova

Tato práce si klade za cíl vykreslit mnohostrannou osobnost básníka, geografa, univerzitního profesora, spoluzakladatele lisabonského Centra afrických studií a poslance v portugalském Národním shromáždění, Francisca José Tenreira (1921-1963). Nezkoumá přitom pouze literární aspekty, ale zaměřuje se také na historický a kulturní kontext, včetně Harlemské černošské renesance ve Spojených státech Amerických a počátku hnutí negritude ve Francii, ale především pak na kontroverzní období Salazarovy diktatury (Nový stát) v Portugalsku. Vzhledem k tomu, že se F. J. Tenreiro řadí mezi nejvýznamnější osobnosti pocházející ze Svatého Tomáše a Princova ostrova, zvýšená pozornost je věnována jednomu z nejtragičtějších okamžiků moderních portugalských dějin, masakru v Batepá, jenž se odehrál na ostrově Svatého Tomáše během éry guvernéra Carlose de Sousy Gorgulha, a který si vyžádal stovky obětí a předznamenal zhroucení portugalského zámořského impéria. Zatímco jiní prominentní intelektuálové a nacionalisté portugalské Afriky, jako například Alda Graça do Espírito Santo, Agostinho Neto či Mário Pinto de Andrade násilnosti otevřeně kritizovali a profilovali se jako oponenti Salazarova autoritářského režimu, volajíc po nezávislosti Svatého Tomáše a Princova ostrova a potažmo celé lusofonní Afriky, F. J. Tenreiro si překvapivě zachoval rezervovaný postoj a zůstal loajální vůči starému režimu. Analýzou básnické i vědecké tvorby F. J. Tenreira, jakožto i zkoumáním řady sekundárních zdrojů, včetně dokumentů uložených v portugalském Národním archivu Torre do Tombo, se tato práce snaží rozklíčovat rozpolcenou osobnost F. J. Tenreira a jeho postoj, přičemž otevírá nadčasové téma střetu etických zásad a základního lidského pudu sebezáchovy.

Klíčová slova: Lusofonní Afrika, Kolonialismus, Negritude, Salazarismus, Masakr v Batepá, Africká literatura, Portugalsko, Svatý Tomáš a Princův ostrov